

כ" סיון, תשע"ד
18 ליוני 2014

לכבוד
ח"כ גדעון סער
שר הפנים
משרד הפנים

כבוד השר,

הנדון: השתלחות ודעה קדומה

פנייה לצורך נקיטת האמצעים המתחייבים לאור מאמרה של מנהלת מינהל התכנון, מיום 10.6.2014

אנו, הח"מ, מוצאים עצמנו נאלצים לפנות אליך בזאת, בעקבות מאמר שפורסם ביום 10/6/2014 ב"זירת הדעות" של TheMarker, תחת הכותרת "אני ירוק, משמע אני מתנגד", ושנכתב על ידי מנהלת מינהל התכנון במשרדך, הגב' בינת שוורץ.

במאמר זה, מעבר לסגנונו הבוטה והמשתלח, שאינו ראוי לנושא משרה כה בכירה, על ההיבטים המשמעותיים הכרוכים בכך, מתבטאת גב' שוורץ בגסות ובחריפות נגד נציגי הגופים הציבוריים שעניינם בשמירת איכות הסביבה במוסדות התכנון, ונגד מי שמגיש התנגדויות בנושאי איכות הסביבה, ובכך מבהירה כי היא נגועה בדעה קדומה, שצפויה לפגוע ישירות בתקינות תפקודה ובאינטרס הציבורי, דבר שאסור לאפשר לו להימשך.

עמדתה העקבית והברורה של הגב' שוורץ, הבאה לידי ביטוי במאמר, היא כי כל "תפקידו" ופועלו של המגזר שהיא מכנה "הירוקים", הוא לעכב תכניות ולפגוע, באופן אוטומטי כמעט (ולגרסתה, בלא הצדקה או תכלית ראויה כמובן), בכל יוזמת פיתוח. זו דעה קדומה מושרשת, אשר לא רק פוגעת באופן בו נתפשת מערכת התכנון בציבור, אלא שגם ברור כי היא צפויה לפגוע, לעוות ולהטות, את התנהלותו של מי שאמור לעמוד "מעל" כלל האינטרסים התכנוניים השונים ולאזן ביניהם באופן הוגן. לדבר זה נפקות מעשית מרחיקת לכת, בין היתר משום שרוב מכריע של ההחלטות התכנוניות, שמתקבלות במועצה הארצית ובועדות השונות הקשורות אליה והכפופות לה, מוצעות ומנוסחות על ידי מינהל התכנון - ולפיכך מובן שלמי שעומד בראש גוף זה יש השפעה מכרעת על תוכנו.

לאור זאת, על אף שכמובהר בהמשך מדובר בעניין שיש לו היבטים משפטיים ומשמעתיים וחמורים ביותר, הפגיעה באינטרס הציבורי שבאה לידי ביטוי במאמר זה, אף עולה עליהם. אלו שזורים זה בזה – ומייצרים תמונה קשה. לכן, לאחר התייעצות והתלבטות, מצאנו לנכון לפנות קודם כל אליך. אנו מאמינים, כי פרסום המאמר נעשה שלא בידיעתך ושלא על דעתך, וכי הדברים שנכתבו אינם מייצגים את עמדתך או את עמדת המשרד שאתה עומד בראשותו. על כן, אנו סבורים, כי בידיך, כמי שעומד בראש משרד הפנים ומערכת התכנון, הן האחריות והן האמצעים הטובים ביותר לטפל בעניין באופן המתחייב כדי להבטיח שהמשך תפקודה של מערכת התכנון יהיה אובייקטיבי ומקצועי כנדרש.

בשל חשיבות העניין, להלן יובאו רקע הדברים ופירוט משמעותם:

בשנת 2011, בעת היותה יועצת עצמאית פרטית, כתבה הגב' שוורץ מאמר תחת הכותרת "מערך התכנון חולה" (הארץ, 11.3.2011). לדבריה שם:

" אז מי או מה שולט במערך התכנון של מדינת ישראל ? אותו מערך איום שראשי ממשלה לדורותיהם מנסים לעקוף, לפשט ולחדש – ולא יכולים לו. שולטים בו ההססנות, העדר מחויבות ליעדי הממשלה והתחבאות מאחורי ייעוץ משפטי; שולטים בו גופים שמעולם איש לא בחר בהם, ומעולם לא נדרשו לשאת באחריות לתוצאות פעולותיהם; שולט בו מיעוט צדקני וצעקני, הגורר אחריו את הרוב הדומם – גורמים שאינם מהססים לצקצק בלשונם ולזעוק "שחיתות" בכל מקום בו מתקבלות החלטות שאינן תואמות את האג'נדה הפרטית שלהם; שולטים בו גורמים המדרדרים את מוסדות התכנון ואת מערך

התכנון כולו. חלקם מתקראים "ירוקים", וניכסו לעצמם את ערכי הסביבה, העלו אותה על ראש שמחתם – ובשמה הם פוגעים בערכים חברתיים, כלכליים, דמוקרטיים ואחרים".
(ההדגשות הוספו)

הדברים מדברים בעד עצמם והם קשים: יש בהם ביטוי לעמדה לפיה נציגי החברה האזרחית שהמחוקק קבע כי יהיו חברים במוסדות התכנון – אותם "גופים שמעולם איש לא בחר בהם", אותו "מיעוט צדקני וצעקני", אותם "ירוקים" – הם אויביו של התכנון בישראל – הם "מדרדרים את מוסדות התכנון" ו"פוגעים בערכים חברתיים, כלכליים, דמוקרטיים ואחרים".

אלא שמה שהיה מותר - אולי - ליועצת פרטית מן השורה (וספק כבד בליבנו גם על כך, לאור הניסוחים המשתלחים) כלל ועיקר אינו מותר למנהלת מינהל התכנון של מדינת ישראל, לא מבחינת הסגנון ובמיוחד לא מבחינת המהות.

הבעייתיות העולה ממאמרה של הגב' שורץ מצויה בשני רבדים, הקשורים האחד לשני: הרובד הראשון, נוגע לפגמים הנובעים מעצם פרסום המאמר, בשם מנהלת מינהל התכנון ומכוח תפקידה, ברמה המשמעתית, האתית, והחוקית. הרובד השני, אשר חשיבותו המעשית מרחיקת לכת - נוגע לעמדותיה ולראיית עולמה של הגב' שורץ, שכאמור, באו לידי ביטוי מפורש במאמר, ואשר אין ספק כי הם משפיעים באופן בלתי תקין על התנהלותה ומילוי תפקידה, בכל אחת מאותן הכרעות תכנוניות, בין נקודתיות ובין רחבות וכוללניות, הנתונות בידיה מכוח תפקידה רב ההשפעה.

מכאן, כי הגב' שורץ, המחזיקה בדעות קדומות נחרצות וקיצוניות נגד חלק מחברי מוסדות התכנון בראשם היא עומדת ונגד האינטרס הסביבתי "הירוק", אינה יכולה להמשיך ולכהן בראש מערכת הבנויה בראש ובראשונה על איזון – בין ברמה הציבורית (ייצוג חוץ ממשלתי בוועדות) ובין ברמת החלטות הדורשות איזון יומיומי כמעט בין פיתוח ושימור לצורך תכנון מושכל.

שני היבטים אלו – ההיבט הציבורי וההיבט הסביבתי, הינם מאזני מערכת התכנון וחובה לשמור עליהם מכל משמר.

אדם המחזיק בעמדותיה של הגב' שורץ, בוודאי כאשר הוא מוצא לנכון לפרסמן ברבים ולהפיצן לכל עבר, לא יכולה לעמוד לו החזקה כי החלטותיו מתקבלות בלא משוא פנים, משיקולים ענייניים ובלא עמדות קדומות. למעשה, בדיוק להפך.

בהקשר זה נודעת חשיבות מיוחדת לכך שמערכת התכנון נתונה כיום באחת התקופות המאתגרות ביותר שידעה. משבר הדור, הרפורמות המקיפות המקודמות והשינויים העוברים על מערכת התכנון מחייבים הקפדה מרבית על כך כי ההחלטות שמתקבלות, והשפעתן על הציבור בישראל עצומה – יתקבלו בלא משוא פנים, משיקולים ענייניים, בלא שעולה ספק באשר לטעמים העומדים מאחוריהם.

אלא שגב' שורץ, בהתבטאותה הגורפת, הביאה לכך שמעתה יוכתמו כל ההחלטות היוצאות תחתיה, לאור הידיעה בדבר עמדותיה הקיצוניות והבלתי מאוזנות. גם אם היה חשש בנוגע לכך בעבר, כעת הדבר ידוע לכל, שחור על גבי לבן. ידוע - ולא ניתן להשיבו לאחור. בנוסף, לתפקידה של הגב' שורץ יש חשיבות רבה שמביאה עימה גם חשיפה ציבורית רבה. הגב' שורץ, מעצם הגדרת תפקידה, נתפסת בציבור כסמכות הממשלתית הראשונה בעניינים של תכנון ובנייה. דבריה של הגב' שורץ נישאים למרחוק ונישאים ברמה ונודעת להם השפעה גדולה על הציבור וכמובן על העוסקים במלאכת התכנון ועל מקבלי ההחלטות.

לכן, עם מעברה מהמגזר הפרטי למגזר הציבורי ומינויה לתפקיד מנהלת מינהל התכנון, היה על הגב' שורץ להפנים את השינוי המהותי במעמדה, ולפעול מאותה עת ואילך תוך הכרה באחריות הציבורית הכבדה שבאה בד בבד עם התפקיד, הסמכויות והכוח הציבוריים, שניתנו מאותה עת בידיה.

אלא שלא כך פעלה הגב' שורץ, והדבר בא לידי ביטוי לא רק במאמר נשוא פניה זו. לאחרונה, בישיבה מס' 569 מיום 13/5/2014, החליטה המועצה הארצית לתכנון ולבנייה (על פי הצעה שכפי שהובהר הן בישיבה

איתך והן בישיבת המועצה הארצית הוכנה על ידי מנהלת מינהל התכנון), לשנות את הרכב ועדת המשנה לנושאים תכנוניים עקרוניים (ולנת"ע). זאת עשתה על דרך של הוצאת כלל נציגי החברה האזרחית שהיו בה (נציג המהנדסים והאדריכלים, נציג ארגון הגג של הגופים הציבוריים שעניינם שמירת הסביבה ונציג הדור הצעיר), כך שבולנת"ע, ועדת המשנה החשובה ביותר של המועצה הארצית, יכהנו אך ורק חברים שהם מנציגי השלטון המרכזי ומנציגי השלטון המקומי, ואילו לששת נציגי המיעוט שאינם קשורים לשלטון המרכזי או המקומי (המונים, בנוסף לשלושת הנציגים שאוזכרו לעיל, גם את נציגי הטכניון, הנשים והסוציולוגים) לא יהיה כל ייצוג בוועדה זו.

ונדגיש שוב: היוזמה להדרה מוחלטת זו של נציגי החברה האזרחית מוועדת המשנה המשמעותית והפעילה ביותר של המועצה הארצית, כך הובהר חד משמעית, יצאה מהגב' שורף.

בדיון במועצה הארצית ביקשה הגב' שורף להצדיק מהלך זה באומרה:

"אנחנו חושבים שאם מדברים על ייצוג הציבור, מי שמייצג את הציבור זה נבחר הציבור. ולא פחות מארגונים שקוראים לעצמם ארגונים ציבוריים. כן, הליך הבחירות הדמוקרטי הוא שקובע מי הם נבחר הציבור והם מייצגי הציבור. ולכן הקפדנו על נציגות של שלטון מקומי. אלה מייצגי הציבור האמיתיים. יש חשיבות מאוד גדולה לארגונים, יש חשיבות מאוד גדולה לעמותות. הם כאן חברים במועצה הארצית. כאן הם יכולים להגיד את דברם. הסמכות נמצאת כאן, ועדות המשנה זה וועדות שמבשלות לקראת. ולכן אני לא חושבת שיש כאן איזושהי בעיה ציבורית בכך שהארגון הציבורי לא יהיה חבר בוועדת המשנה הספציפית הזאת. מה עוד שהוא, לפי הצעתנו הגוף הזה הוא ממלא מקום. לממלא מקום הזה יש סמכות לבקש גם דיון במועצה הארצית. הוא יכול להביא את זה לכאן והוא חבר. חברים, באמת אין כאן שום בעיה אמיתית. יש כאן הרבה רוח וצלצולים, לא הרבה יותר מזה"

(תמליל דיון מיום 13/5/2014, לא ערוך, בעמ' 24) (ההדגשה הוספה)

בכך, בין השאר, גם הטעתה הגב' שורף את חברי המועצה הארצית בהציגה תמונה שאינה נכונה בדבר סמכותה של הוולנת"ע: אמירתה שם כאילו "הסמכות נמצאת כאן (במועצה הארצית), ועדות המשנה זה ועדות שמבשלות לקראת" אינה משקפת את המציאות, בלשון המעטה, שכן המועצה הארצית האצילה לוולנת"ע סמכויות רבות שלה. כפי שעולה גם מהחלטתה של המועצה הארצית מיום 13/5/2014, הוולנת"ע דנה, דרך קבע בעניינים של:

1. הקלות ואישורים מתכניות מתאר ארציות ומחוזיות ככל שיש בהן מנגנון גמישות בסמכות המועצה הארצית.
2. הקלות מהוראות תכניות מתאר ארציות או מחוזיות לפי סעיף 149(4) לחוק.
3. המלצה לשר הפנים בעניין שינוי מרחבי תכנון לפי סעיפים 16-13 לחוק וכן לשינוי מרחב תכנון מיוחד לפי סעיף 32 לחוק.
4. אישור לעניין קרקע חקלאית ושטחים פתוחים לפי סעיף 6(א)(2) לתוספת הראשונה לחוק כאשר ישנו איחוד דיונים שבסמכות המועצה הארצית.
5. נושאים אחרים לפי החלטות ספציפיות של המועצה הארצית. לעניין זה, מסמיכה המועצה הארצית את הוולנת"ע מעת לעת לשמוע את הערות הוועדות המחוזיות והשגות הציבור לתכניות מתאר ארציות וכן לדון כוועדת התנגדויות לתכניות מתאר מחוזיות (דוגמה לכך מצויה למעין באותו פרוטוקול החלטות ממש, בעמ' 16).

הנה כי כן, רבים ומשמעותיים הם העניינים התכנוניים שבהם החלטת הוולנת"ע היא סופית ואינה מגיעה כלל לדיון במליאת המועצה הארצית, והצגת הדברים בנוגע לכך על ידי הגב' שורף היוותה הטעייה לכל דבר.

בעקבות מחאה ציבורית רחבה שהתעוררה בעקבות ההחלטה האמורה, הורית באופן חריג למועצה הארצית לבחון מחדש את החלטתה זו, הוראה זו, שבאה לתקן את המצב הלא תקין אותו גרמה יוזמתה

של גבי' שוורץ, ראוייה להערכה, ולדעתנו גם מצדיקה את הפניה קודם כל אליך בעניין שבנדון, שגם בו נדרש תיקון, אם כי משמעותי יותר.

בהתאם להנחייתך, דנה המועצה הארצית ביום 10/6/2014 מחדש בשאלת הרכב הוולנט'ע, והחליטה לשנות את הרכב הוולנט'ע עליה החליטה בישיבתה הקודמת, כך שיתווספו אליה מחדש נציג המוסדות המיישבים ונציג ארגון הגג, שנגרעו ממנה בהחלטה הקודמת. למען הסר ספק, יובהר כי לדעתנו אין די בתיקון זה, שהחזיר להרכב הוולנט'ע רק אחד משלושת נציגי הציבור שנגרעו ממנה והותיר אותו עדיין בלתי מאוזן, אך לא בזאת אנו עוסקים כאן. בהמשך למתואר לעיל, מספר שעות בלבד מתום הדיון במועצה כאמור, כבר פרסמה הגבי' שוורץ מאמר ב"זירת הדעות" של העיתון הכלכלי TheMarker. המאמר הוכתר בכותרת "אני ירוק, משמע אני מתנגד", והוא נחתם על ידה תוך שימוש בתוארה המקצועי ותפקידה השלטוני כ"ראש מינהל תכנון במשרד הפנים". העתק צילומי מהמאמר, מצ"ב¹.

בפרסום משתלחת הגבי' שוורץ בשפה בוטה ומכוערת במי שהיא מכנה "הארגונים הירוקים"² וטוענת, כי אלה אינם מייצגים את הציבור במוסדות התכנון, וכי כל עיסוקם הוא "[להעלות] על נס את ההתנגדות באשר היא, על חשבון דיון ענייני וממוקד" וכי הם "נאחז[ים] בטענות פרוצדורליות ומעכב[ים] תוכניות שהציבור זקוק להן".

דברים אלה, כאמור, אינם הולמים ואינם יכולים להישמע מפיו של עובד מדינה בכיר במעמדה של הגבי' שוורץ. על פרסום מסוג זה, החושף את הדעה הקדומה העמוקה והמושרשת בה מחזיק בעל תפקיד בכיר מאד בשרות המדינה, לא ניתן לעבור בשתיקה.

ברמה הראשונית, יש במאמרה של הגבי' שוורץ הפרה של כללים החלים על עובד מדינה – וודאי עובד מדינה בכיר במעמדה – המהווים עבירות משמעות, כמשמעותן בסעיפים 17(2), (3) ו-4 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963:

☒ פרסום ברבים בלא היתר (עבירה על הוראת סעיף 42.532 לתקשי"ר, וסעיף 12.02 לכללי האתיקה של עובדי המדינה³)

☒ פרסום ברבים המבקר את מדיניות המשרד – מדיניותך, כעומד בראשו וקובע את מדיניות המשרד – ואת מדיניות הכנסת בדברי החקיקה שלה (עבירות על סעיף 1(5) לחוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט-1959, וכן סעיפים 42.536(א) ו-42.537(א) לתקשי"ר)

☒ התנהגות שאינה מכבדת את הציבור ואינה הוגנת כלפיו (עבירה על סעיף 6.02 לכללי האתיקה של עובדי המדינה)

חמור מזאת, דבריה של הגבי' שוורץ מבטאים בפומבי, קבל עם (ואינטרנט), אמונות ועמדות יסוד פסולות שלה, בהתייחס למי שאמורים להיות "שחקן" שווה זכויות בתחום התכנון, שלשמיעת עמדותיו ולהתייחסות רצינית אליהן יש חשיבות ציבורית מרחיקת לכת. עמדות ודעות מוקדמות נחרצות ובלתי מתפשרות מסוג זה הן בלתי נסבלות אצל עובד ציבור במעמדה ובתפקידה של הגבי' שוורץ, ולא ניתן לקבל שמנהלת מינהל התכנון תחזיק בעמדות כאלה החותרות תחת יסודות תפקידה זה.

בפרסום יוצאת הגבי' שוורץ נגד נציגות החברה האזרחית במוסדות התכנון – לאמור: נגד תפקודם של הנציגים הבלתי תלויים, שאינם חלק מן השלטון המרכזי או מן השלטון המקומי – וכן יוצאת נגד מקומם של שיקולי סביבה בתכנון.

אליבא הגבי' שוורץ "מוסדות התכנון הם גופים מקצועיים המורכבים מאנשי מקצוע מעולים ומנבחרים ציבור המחויבים לציבור" – אלה הם נציגי השלטון המרכזי ונציגי השלטון המקומי. בכך חוזרת הגבי' שוורץ ומבטאת חוסר הבנה יסודי באשר למקומם ולתפקידם של נציגי החברה האזרחית בהליך התכנוני באמצעות השתתפותם הישירה במוסדות התכנון, עליה, כזכור, החליט המחוקק.

¹ קישור למאמר: <http://www.themarker.com/opinion/1.2345289>

² באופן מיוחד מתייחסת הגבי' שוורץ בפרסום לשניים מהגדולים והפעילים בארגונים: "החברה להגנת הטבע" ו"אדם, טבע ודין"

³ פורסם כ: <http://www.csc.gov.il/DataBases/Rules/Documents/BrochureCEOs.pdf>, בעמ' 161-167

הנה כך כותבת הגב' שוורץ :

"גיבורי התהילה" מטעם עצמם מתהדרים בהיותם "נציגי ציבור", הם המצפון של עולם התכנון. רק הם יגנו על הציבור ועל החלשים מפני "הרעים". מוסדות התכנון בלעדיתם הם ג'ונגל. החזק שורד והחלש נטרף. מבנים עצומים ייבנו על חוף הים, שמורות הטבע ייכחדו, הנחלים יזדהמו, יוקמו שכונות מגורים מנוכרות לאנשים, לא תפעל תחבורה ציבורית".

ברי, כי כוונת הדברים ונימתם מבקשת להיות מבטלת, מלעיגה וצינית. זו היא השקפה חשוכה וצרה, וכזו שאינה זוכה לאהדה ואינה מקובלת בחברה הישראלית, בבית המחוקקים או במערכת המשפט שלה.

אכן, קיימת הכרה רחבה בתרומתם של הנציגים הציבוריים, הבלתי תלויים, בכלל – ושל "הארגונים הירוקים", בפרט – לתכנון במדינת ישראל. כך, לדוגמה, בשורה של תיקוני חקיקה הרחיבה הכנסת עוד לפני למעלה מעשור את ייצוגם של הגופים הציבוריים הבלתי-תלויים – בין השאר, על ידי "הארגונים הירוקים" – במוסדות תכנון שונים ובמוסדות חשובים אחרים, שיש להם השפעה על חינו.

מקומם של נציגי החברה האזרחית במוסדות התכנון בכלל, ובמועצה הארצית בפרט, אינו עניין של חסד, כי אם של זכות – זכות שנקבעה ועוגנה בהוראת סעיף 2(ב) לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965. זכות המוכרת על ידי משרד הפנים תחת הנהגתך, דבר שבא לידי ביטוי בהודעה לעיתונות מטעם המשרד, בה דובר על חשיבות היות הרכב הוולנט"ע "מאוזן" באמצעות חברותם של הגופים החוץ ממשלתיים⁴.

ובנוסף, יש במאמרה של הגב' שוורץ משום הוצאת דיבה על ציבור שלם – על גופים ציבוריים שעניינם בשמירת איכות הסביבה ועל פעילים במסגרתם – באופן המהווה הפרה של הוראות חוק איסור לשון הרע. כך, לדוגמה, במאמרה מאשימה הגב' שוורץ את "הירוקים" בכך ש"גישה זו של הירוקים עצרה רק באחרונה תוכנית של 14 אלף יחידות דיור בחולון עד למועד לא ידוע". אף שהדברים אינם נקובים מפורשות ב'רחל בתך הקטנה', ברי לכל כי כוונתה של הגב' שוורץ היא לתכנית ח/500. דברים אלה, כפי שהיה ודאי ידוע לגב' שוורץ, רחוקים מן האמת, שכן זו היא דווקא דוגמה מובהקת לתרומתם של "הארגונים הירוקים" לתכנון – לאיכותו, לטיבו ולתרומתו לתושבים המקומיים. טענת הירוקים – שהתקבלה על ידי הועדה המחוזית במקרה זה – הייתה שיש לצופף את הבינוי המוצע בתכנית ונגד בניית צמודי קרקע בתחומה, דבר שאינו נכון במרכזה של מדינה כה צפופה כשלנו. החלטתה של ועדת המשנה לעררים של המועצה הארצית, שדחתה לאחרונה ערר של עיריית חולון נגד ההחלטה לצופף את הבינוי בתחום התכנית, מדברת בעד עצמה בהעידה על חשיבות תפקידם של אותם "ירוקים" מושמצים לתכנון טוב ומאוזן יותר.

"העיקוב" או "העצירה" של התכנית, עליו מדברת הגב' שוורץ, אינו בפועל אלא מימוש של הליכי הבקרה, השימוע וההיזון החוזר, שנקבעו בחוק, כדי להבטיח תכנון טוב יותר. מנהל מינהל תכנון שפוסל באופן גורף וחסר אבחנה את מי שעושים שימוש נאות בהליכים שקבע החוק, וזאת לטובת אינטרס ציבורי רחב, אינו מתאים לשמש בתפקיד שהאיזון בין אינטרסים תכנוניים ציבוריים שונים אמור להיות בליבתו.

הנה כי כן, האשמותיה של הגב' שוורץ – האשמות שהיא מפנה כלפי "הארגונים הירוקים" – אינן נכונות ונראה שכל תכליתן היא להכפיש את "הארגונים הירוקים" בציבור, ומלמדת על הטייה ונטייה מראש לכיוונים מסוימים של מי שמחוייבת לנהוג באופן אובייקטיבי במסגרת תפקידה השלטוני.

דברים אלה, וודאי כשהם מצטברים כמתואר לעיל, נראה שהם פוסלים את הגב' שוורץ מלהמשיך ולכהן כמנהלת מינהל התכנון; ואולם, ודאי וודאי שיש בהם כדי לפסול אותה מלכהן בחברה במועצה הארצית ובפרט כממלאת מקום היו"ר, וכן כיושבת ראש הוולנט"ע או כל ועדת משנה אחרת של המועצה הארצית.

בהקשר לכך אנו מבקשים להדגיש שוב – ראש מינהל התכנון אינו עוד חבר במוסד התכנון. הוא עומד בראש מערך התכנון הפיזי של מדינת ישראל. הוא זה שבפועל מגבש את סדרי היום של הוועדות, ומנסח את רוב הצעות ההחלטה שמתקבלות בהן בסופו של דבר. יש לו כוח מכריע בנוגע לקידומן, או אי קידומן,

⁴ <http://www.moin.gov.il/PublicationsAndUsefullInfo/PressAnnouncements/Pages/nezig-valnata.aspx>

של תכניות שונות, ובפועל הוא משפיע הן על יישומה בהווה והן על גיבושה בעתיד של המדיניות הקרקעית בארץ.

לכן, כדי למלא את תפקידו באופן תקין, על מנהל מינהל התכנון לשקלל ולאזן בין כל האינטרסים התכנוניים השונים שבאים לידי ביטוי במרחב, כאשר בין אלו גם האינטרס של שימור הסביבה והטבע, הוא האינטרס "הירוק". לא פעם, במדינה צפופה כמו שלנו, האינטרסים התכנוניים השונים גם עלולים להתנגש זה בזה. הקונפליקט הבסיסי של פיתוח מול פתוח, הינו מן הנפוצים והשגרתיים בין אלה, והציפייה הבסיסית בכל מקרה כזה הינה כי מינהל התכנון והעומד בראשו יתייחסו לכל תרחיש המובא בפניהם באופן אובייקטיבי והגון, תוך התייחסות לכל עניין לפי נסיבותיו. כאשר בראש מינהל התכנון עומד אדם שחוזר גם כיום, לאחר כמעט 3 שנות כהונה, על עמדות שלא ניתן לכנותן אלא חשוכות ביחס לטיעונים "הירוקים", מה גם שעמדות דומות להן הביע עוד לפני כניסתו לתפקיד, המסר לגופי השלטון השונים הנסמכים על עמדתו המקצועית והנוקקים לה, וכן לעובדים הרבים הכפופים לו והמנהלים ברמה היומיומית את מערכת התכנון בישראל, הינה ברורה: את העמדות "הירוקות" ניתן ואף צריך לדחות לא גופן, אלא עוד מלכתחילה, אך בשל סיווגן הראשוני שכאלה. לטיעון "הירוק" לא יינתן אותו משקל כמו לטיעונים אחרים, כי מי שמביאים אותו אינם אלא "רובין הודים מטעם עצמם", והמתנגד הירוק עושה זאת שכן גישתו היא "אני מתנגד משמע אני קיים", כלשונה הבוטה של גב' שורץ במאמרה.

על החשיבות שבהתנהלות אובייקטיבית של בעלי תפקידים בכירים במערכת התכנון, אנו למדים בין היתר מפסיקת בית המשפט העליון בעניינו של יושב ראש ועדה מחוזית בקשר עם ראיון שנתן בעיתון: "מי שהוטל עליו תפקיד בעל סממנים מעין שיפוטיים, כפי שהוטל על המשיב 1, שומה עליו, כאמור, לשמור לא רק על ניהול תקין ואובייקטיבי של דיוני הוועדה, אלא גם על ריסון עצמי ועל הימנעות מלהביע דעה בפומבי, שממנה ניתן להסיק על קיומה של דעה מוגמרת בדבר התוצאות הראויות של דיוני הוועדה; ומשחרג המשיב 1 מאמות מידה אלו, שוב אין הוא יכול להמשיך ולכהן בתפקידו במה שנוגע לשמיעת ההתנגדויות, אפילו הצליח לשכנענו, שבפועל עוד תהיה אוזנו כרויה לשמוע את דברי המתנגדים ולשקלם" (בג"צ 701/81 רות מלאך ואח' נ' יושב-ראש הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה ואח', פ"ד לו (3) 1, בעמ' 17-16א)

נסב את תשומת הלב לכך שבאותה פרשה מצא בית המשפט לייחס חומרה ומשקל מיוחדים לכך שלא דובר בחבר רגיל בוועדה המחוזית אלא ביו"ר שלה, שיש לו תפקיד מיוחד וקול כפול (מכריע) בהצבעות (שם, בעמ' 15-16). בעניינו, נזכיר, הגב' שורץ מכהנת, בתוקף תפקידה, גם כיו"ר הוולנת"ע, שהיא גם ועדת המשנה הדנה בהתנגדויות הבאות בפני המועצה הארצית, וכאשר הדעות שקולות, מכריע קולה הכפול.

בדומה, בעניינו של מועמד לתפקיד מנהל מקרקעי ישראל שהתבטא בתקשורת נגד ציבור מסוים, פסק בית המשפט העליון, כי:

"החובה המוטלת על הרשות הממנה לבחון את התאמתו של מועמד לכהונה ציבורית גם בהיבט הערכי-נורמטיבי, נשענת על שלושה טעמים עיקריים: ראשית, בנסיבות מסוימות, דופי ערכי-נורמטיבי שנתגלה במעשיו של אדם קודם למינוי, או אגב כהונתו בתפקיד ציבורי, עלול לפגוע ביכולתו לבצע את תפקידו בעתיד. במקרים אלה, פסילת מועמדותו או המשך כהונתו של אותו אדם בתפקיד הציבורי, נועדה להבטיח את רמתו ומקצועיותו של המנגנון הציבורי ואת טוהר המידות שבו. שנית, כפי שצוין לעיל, קיים אינטרס ציבורי מובהק להבטיח את אמון הציבור במוסדות השלטון ובתדמיתו הנקייה של השירות הציבורי. אמון הציבור מושפע, בין היתר, מדמותם של האישים המאיישים את שירות המדינה - בוודאי כאשר מדובר בנושאי תפקידים בכירים, האמורים לשמש דוגמה אישית לאחרים הן מבחינה מקצועית והן מבחינה ערכית. בנסיבות מסוימות, מינוי אדם שבהתנהגותו או במעשיו דבק דופי ערכי-נורמטיבי חמור, עלול לפגוע באופן מהותי ועמוק באמון הציבור בשירות הציבורי ומכך יש להימנע. ולבסוף, כבר נקבע בפסיקתנו כי על המערכת הציבורית לשקף באופן התנהלותה את עקרונות היסוד עליהם מושתתים המשטר והחברה ישראל, וכי עליה להוקיע מקרבה את אלה אשר בהתנהגותם או במעשיהם חותרים תחת יסודות אלה"

(בג"צ 4646/08 יואל לביא נ' ממשלת ישראל, פורסם במאגר המשפטי "נבו", בפסקה 11 לפסק-הדין)

דברים אלה נאמרו גם על רקע אופייה של המשורה הציבורית עליה התמודד אז מר לביא – שכן "תפקידו של מנהל מינהל מקרקעי ישראל הוא מן המורכבים והרגישים שיש בשירות הציבורי ... [ו] עניין זה משליך על אופן בחינת ההתאמה של המועמדים לתפקיד האמור" (שם, בפסקה 7 לפסק-הדין).
דברים אלה טובים – ככתבם, כלשונם וכתכליתם – גם בענייננו נוכח תפקידה של הגב' שורץ כמנהלת מינהל התכנון; והדברים ברורים.

לא יכול להיות חולק כי דבריה אלה של הגב' שורץ "מעידים על דופי ערכי מובנה, היורד לשורש יכולתו למלא את המשורה הציבורית המיועדת, או מקרין על דמותו הערכית של השירות הציבורי בעיני הציבור במידה המחייבת את פסילת[ה] מכהונה" (כביטוי של בית המשפט העליון, שם, בפסקה 13 לפסק-הדין).

אנו מבקשים להפנות את תשומת ליבך, שלדעה הקדומה הכוללנית שבאה לידי ביטוי בכתביה של הגב' שורץ, חוברת גם הנטייה להצגת דברים מטעה, הן במועצה הארצית שהחליטה של צמצום הרכב הוולנט"ע, שם הציגה באופן מטעה ומצמצם את סמכויות הוולנט"ע, והן במאמרה, בו "שכחה" לציין את הסיבה להתנגדות הירוקים להרכב החדש – הצמצום הדרסטי והמקפח במשקלם של נציגי החברה האזרחית בוולנט"ע. גם זה מעיד על אי התאמתה לתפקידה. ואולם, כאמור, העיקר הוא הדעה הקדומה שעולה מהמאמר, בנוגע לנטייתה הברורה והבלתי עניינית של מנהלת מינהל התכנון הנוכחית לדחות או לבטל טיעונים שהרציונל הסביבתי עומד מאחוריהם, וחוסר יכולתה הנובע מכך לשמש בתפקידה - וקודם כל באותם חלקים ממנו בהם באים לידי ביטוי ההיבטים המעין שיפוטיים שלו - באופן האובייקטיבי המתחייב מתפקיד זה. כל עוד מצב זה נמשך, ימשך קיפוח אינטרס ציבורי מהחשובים ביותר. בשום דרך לא ניתן לראות מצב כזה כמצוי בתוך מתחם הסבירות בו אמורות להתנהל רשויות השלטון.

נוכח כל האמור במכתבנו זה, אנו חושבים כי נדרשת פעולה נחושה ומהירה לתיקון המעוות: לדעתנו הגב' שורץ אינה יכולה ואינה ראויה להמשיך ולמלא את תפקידה כמנהלת מינהל התכנון במשרד הפנים, אך קודם כל, וכבר בטווח הזמן המייד, היא אינה יכולה להמשיך ולשבת במועצה הארצית, וודאי שלא להיות יושבת ראש הוולנט"ע, או כל ועדת משנה אחרת של המועצה. אנו מאמינים כי זהו אינטרס הציבור והחברה בכללותם.

בשל חשיבותם, חומרתם ודחיפותם של הדברים, נודה להתייחסותך.

בכבוד רב,

אלי סולם, מנכ"ל

התנועה לאיכות השלטון

משה (קושה) פקמן, מנכ"ל

החברה להגנת הטבע

עמית ברכה, מנכ"ל

אדם טבע ודין